

Herukat: Taimet ja lajikkeet

Kalle Hoppula
Kati Hoppula
23.1.2017

© Luonnonvarakeskus

Herukoiden taimityypit

- Juurtumaton lepotilainen pistokas – viljelijä juurruttaa itse
  - Hintataso 30-75 snt/kpl, lisenssimaksu määrittää hintaa.
  - Toimitus lehdettömänä loppusyksystä tai kevättalvella
- Yksivuotinen piiska joko kennossa tai paljasjuurisena
  - Hintataso 1,00-1,50 eur/kpl, lisenssimaksulla ei niin suuri merkitys, mutta vaikuttaa kuitenkin.
  - Kennotaimi istutettavissa milloin vaan, paljasjuuritaimi mieluiten myöhään syksyllä lepotilaisena.
  - Mustaherukat halvimpia, muut kalliimpia.
- Kaksivuotinen taimi (lähinnä puutarhakaupoille)
  - Hintataso 3+ eur/kpl. Liian kallis marjantuotantoon.
  - Sopii oman taimituotannon emotaimiksi.
- Pistokkaan kasvatusta satoikäiseksi kestää noin neljä vuotta, muut vastaavasti vähemmän.

2

24.1.2017

© Luonnonvarakeskus

Ostotaimet tai pistokkaat?

Jos on aikaa, mutta ei rahaa:

- Edullisinta on perustaa oma emotaimimaa ja tehdä siitä pistokkaita itse.
- Emotaimimaahan kannattaa ostaa isoja, haaroittuneita taimia.
- Emotaimesta 50 pistokasta/vuosi/taimi.
- Konekorjuuseen päästään 6-7 vuoden kuluttua emotaimimaan perustamisesta, koska pistokastuotanto alkaa kunnolla vasta 2-3 vuotta istutuksen jälkeen.

Jos aika on rahaa, niin osta valmiit taimet!

© Luonnonvarakeskus

Pistokasaineiston puhtaus

Suomessa ei ole varmennettuja herukan taimituottajia. Turvallisin vaihtoehto on ostaa taimet/pistokkaat taimistolta, joka käyttää emoina valiotaimia.

Emotaimimaata ei lähelle vanhoja viljelmiä.
Tautivaara!

Emotaimen puhtaus välttämätöntä! Ei pistokkaita vanhoilta viljelmiltä!

© Luonnonvarakeskus

Pistokkaiden otto ja käsittely

Ruohomaisten pistokkaiden otto kesäkuun puolivälistä heinäkuun loppuun. Hyvä punaherukalla, valkoherukalla ja karviaisilla!

Puutuneet pistokkaat taimien ollessa lepotilassa talvikaudella. Hyvä mustaherukalla ja viherherukalla! Muillakin toimii, mutta juurtumisprosentti heikompi.

Pistokkaiden liotus 0,5-2 vrk ennen istutusta parantaa juurtumista.

© Luonnonvarakeskus

Puutuneet pistokkaat

Edellisvuoden puutunutta kasvua. Vältä kärkiä, koska kärki ei yleensä puutunut.

Helpoin pistää peltoon, jos 15-20 cm. Kennossa voi juurruttaa lyhempääkin.

Pistokkaiden juurrutus heti tai varastointi talven yli ja juurrutus keväällä.

Muista kosteuden säilytys pistokkaissa!

© Luonnonvarakeskus

Ruohomaiset pistokkaat

Ruohomaisiin pistokkaisiin jätetään yksi lehti. Vähentää haihdutusta.

Juurutus turpeeseen, ruukkuihin tai laatikoihin. Huolehdittava riittävästä kosteudesta! (Sumutus, muovi)

Istutus kennoihin ja seuraavana kesänä taimien latvojen leikkaus. Syksyllä valmiita istutettaviksi.

© Luonnonvarakeskus

Istutusajankohta

Paljasjuuritaimet istutetaan lepotilaisina myöhään syksyllä tai aikaisin keväällä.

Astiataimia voidaan istuttaa milloin tahansa.

Pistokkaat ovat herkkiä kuivumiselle ja paras juurtumistulos saadaan, kun penkit tehdään syksyllä ja pistokkaat pistetään maahan keväällä heti lumen sulettua.

© Luonnonvarakeskus

Istutus

Istuta taimi syvempään kuin taimistolla. Haaroittuneiden taimien haarakohta istutetaan maanpinnan alle n. 5-15 cm.

Pistokas istutetaan siten, että 2/3 taimesta jää maanpinnan alapuolelle. Pinnalle jätetään vain 2-3 silmua.

Pistokkaita voi pistää 1-3 samaan kohtaan. Vinoon istutus parantaa haaromista!

© Luonnonvarakeskus

Marjakasvien lajikekokeet
MTT Sotkamo, Ruukki ja Rovaniemi
2008 - 2013

- Herukat: 18 lajiketta
- Sotkamo: istutus 2008-2011
- Rovaniemi: istutus 2008
- Ruukki: istutus 2009-2010
- Tutkittavat asiat:
 Talvehtiminen, satotulokset, laatu, lajikkeiden väliset erot

© Luonnonvarakeskus

Testatut herukkalajikkeet 2008-2013 Sotkamo, Ruukki, Rovaniemi

Mustat	Vihreät
Augustus (2011)	Venny
Gjest (2011)	Vilma
Hedda	
Håkan	Valkoiset
Kristin	Lepaan Valkea
Marski	Piikkiön Helmi
Mikael	Valkoinen Hollantilainen
Mortti	Valkoinen Suomalainen
Ola	
Öjebyn	
MTT:n jaloste 15	
MTT:n jaloste 25	

© Luonnonvarakeskus

Talvivaurioita esiintyi eniten nuorissa kasveissa.

Vauriot näkyivät herukalla latvaosan kuolleina silmuina.

Talvivaurioita oli eniten Rovaniemellä.

Kaikki lajikkeet toipuivat vaurioista ja kykenivät sadontuottoon

© Luonnonvarakeskus

Herukan lajikekokeet talvivauriot
MTT Sotkamo, Ruukki ja Rovaniemi 2008 - 2011

Lajike	Rovaniemi	Ruukki	Sotkamo
Mikael	B	A	A
Jaloste 15	B	A	A
Hedda	B	-	A
Marski	C	A	B
Öjebyn	C	B	B
Ola	C	-	B
Jaloste 25	C	A	C
Vilma	C	A	C
Mortti	D	C	C
Valkoinen Suom.	D	-	C
Venny	D	C	C

Talvivauriot: A = Ei vaurioita, B = Vähäisiä, C = Keskinertaisia, D = Selvät vauriot

Herukkalajikkeiden talvivauriot MTT Sotkamo 2009 - 2011

Lajike	2009	2010	2011
Håkan	-	D	A
Jaloste 15	B	A	A
Mikael	B	A	A
Ola	C	A	B
Hedda	A	A	B
Öjebyn	A	C	B
Kristin	-	D	B
Marski	B	A	C
Jaloste 25	C	A	C
Vilma	C	B	C
Mortti	C	D	D
Venny	D	C	D
VaSu	B	C	C

Talvivauriot: A = Ei vaurioita, B = Vähäisiä, C = Keskinertaisia, D = Selvät vauriot

Herukan lajikekokeen talvivauriot MTT Ruukki 2010 - 2011

Lajike	2010	Lajike	2011
Mikael	A	Jaloste 25	A
Öjebyn	A	Marski	A
Jaloste 15	A	Mikael	A
Marski	A	Vilma	A
Vilma	A	Jaloste 15	A
Venny	A	Venny	C
Jaloste 25	A	Håkan	C
Mortti	C	Mortti	C
Håkan	-	Öjebyn	C
Kristin	-	Kristin	C

Talvivauriot: A = Ei vaurioita, B = Vähäisiä, C = Keskinertaisia, D = Selvät vauriot

Herukan lajikekoheet talvivauriot MTT Rovaniemi 2009 - 2011

Lajike	2009	2010	2011
Mikael	B	A	C
Hedda	A	B	C
Jaloste 15	C	A	C
Ola	B	C	C
Marski	B	C	C
Öjebyn	C	C	C
Jaloste 25	D	C	C
Vilma	C	D	C
Mortti	C	D	C
VaSu	D	D	C
Venny	D	D	C

Talvivauriot: A = Ei vaurioita, B = Vähäisiä, C = Keskinkertaisia, D = Selvästi vaurioitettuja

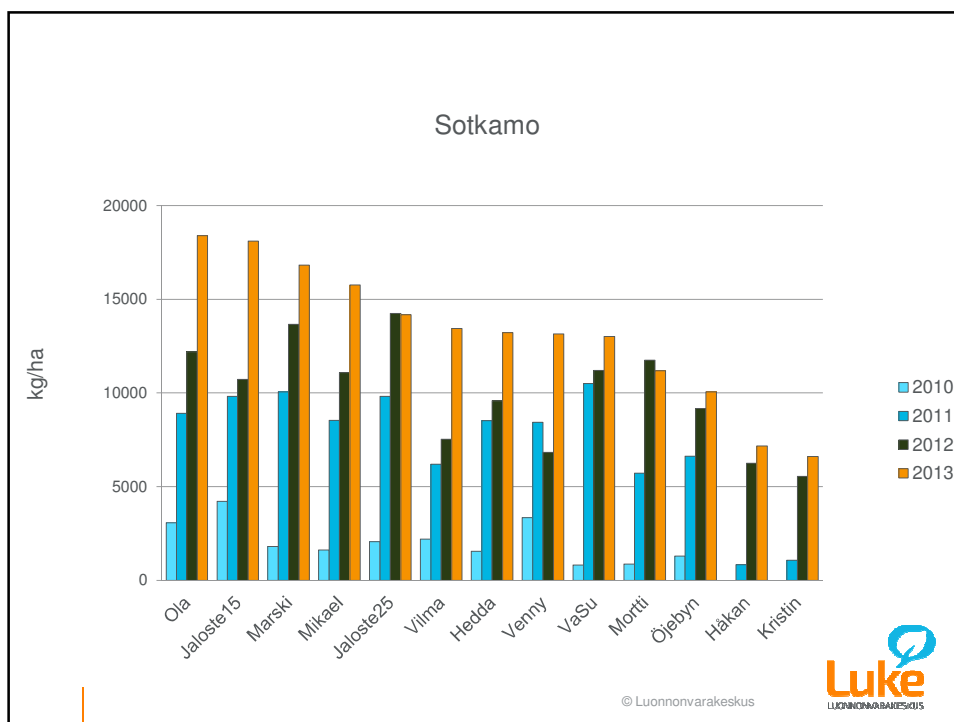
Herukkalajikkeiden satotulokset MTT Sotkamo 2010-2013

Sotkamo	t/ha	2010	2011	2012	2013
Ola	3,1	8,9	12,2	18,4	
Jaloste15	4,2	9,8	10,7	18,1	
Marski	1,8	10,1	13,7	16,8	
Mikael	1,6	8,5	11,1	15,8	
Jaloste25	2,1	9,8	14,2	14,2	
Vilma	2,2	6,2	7,5	13,5	
Hedda	1,6	8,5	9,6	13,2	
Venny	3,3	8,4	6,8	13,2	
VaSu	0,8	10,5	11,2	13,0	
Mortti	0,8	5,7	11,8	11,2	
Öjebyn	1,3	6,6	9,2	10,1	
Håkan	0	0,8	6,3	7,2	
Kristin	0	1,1	5,5	6,6	
Augustus					0,6
Gjest					0,6

Taimitiheys 5600 tainta hehtaarille

© Luonnonvarakeskus

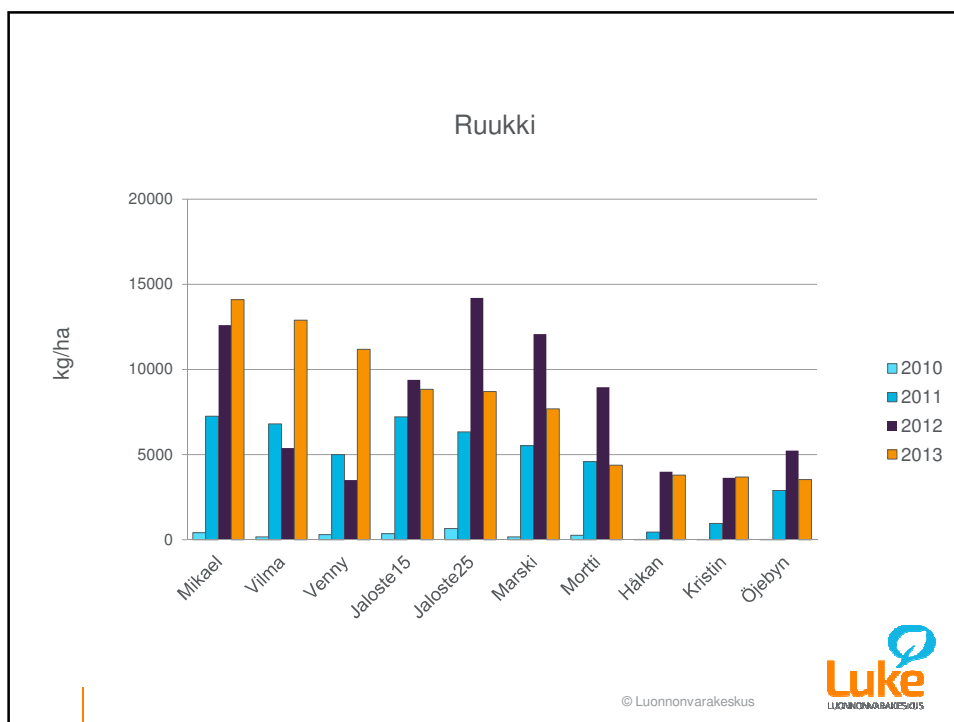
Herukkalajikkeiden satotulokset MTT Ruukki 2010-2013

Ruukki	t/ha	2010	2011	2012	2013
Lajike	2010	2011	2012	2013	
Mikael	0,4	7,3	12,6	14,1	
Vilma	0,2	6,8	5,4	12,9	
Venny	0,3	5,0	3,5	11,2	
Jaloste15	0,4	7,2	9,4	8,8	
Jaloste25	0,7	6,3	14,2	8,7	
Marski	0,2	5,5	12,1	7,7	
Mortti	0,3	4,6	9,0	4,4	
Håkan	0	0,5	4,0	3,8	
Kristin	0	1,0	3,6	3,7	
Öjebyn	0	2,9	5,2	3,5	

Taimitiheys 5600 tainta hehtaarille

© Luonnonvarakeskus

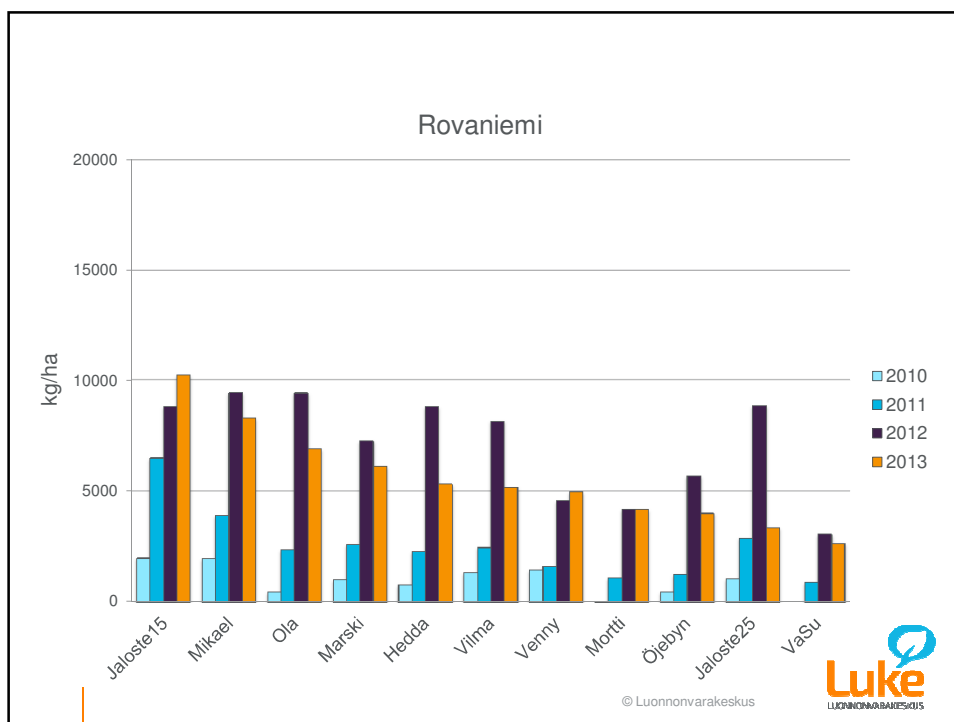
Herukkalajikkeiden satotulokset MTT Rovaniemi 2010-2013

Rovaniemi	t/ha			
Lajike	2010	2011	2012	2013
Jaloste15	2,0	6,5	8,8	10,2
Mikael	2,0	3,9	9,4	8,3
Ola	0,5	2,4	9,4	6,9
Marski	1,0	2,6	7,3	6,1
Hedda	0,8	2,3	8,8	5,3
Vilma	1,3	2,5	8,2	5,2
Venny	1,5	1,6	4,6	5,0
Mortti	0	1,1	4,2	4,2
Öjebyn	0,4	1,3	5,7	4,0
Jaloste25	1,1	2,9	8,8	3,4
VaSu	0	0,9	3,1	2,7

Taimitiheys 5600 tainta hehtaarille

© Luonnonvarakeskus

LUONNONVARAKESKUS

Valkoherukoiden satotaso MTT Ruukki 2010-2013

Ruukki	2010		2011		2012		2013	
	g/taimi	t/ha	g/taimi	t/ha	g/taimi	t/ha	g/taimi	t/ha
Valk. Hollantil.	0	0	245	1,4	1,2	6,5	714	4,0
Lepaan Valkea	0	0	34	0,2	0,6	3,5	639	3,6
Piikkiön Helmi	0	0	21	0,1	0,2	1,0	209	1,2

Taimitiheys 5600 tainta hehtaarille

© Luonnonvarakeskus

Tutkijan valinnat uusiksi herukkalajikkeiksi:
 Mustat **Mikael** konepöimintaan, **Marski** pihalle
 Vihreät **Venny** ja **Vilma**
 Valkoherukoista vanhat satoisampia pohjoisessa.

Satotuloksia MTT Sotkamosta 2011-2013

Lajike	Täysi-ikäisen kasvuston sato t/ha	Huom
Mikael	9-16	Talvenkestävin
Marski	10-17	Pystykasvuisin
Öjebyn	6-10	
Venny	8-13	viherherukka
Vilma	6-13	viherherukka

© Luonnonvarakeskus

Herukkalajikkeet

© Luonnonvarakeskus

FinE

Mustaherukka 'Mikael'

Mustaherukka 'Mikael' on pystykasvuinen ja härmänkestävä. Marjan maku on makean lempeä, jolloin se soveltuu myös tuorekäyttöön. Marjakoko on keskiverto. Ei varise herkästi.

Jalostaja MTT Piikkiö, 2009
Menestymisvyöhyke VI

Käyttö
Pensas on pystykasvuisempi kuin 'Öjebyn' ja sopii myös konepaimintaan. Marjat soveltuvat tuorekäyttöön sekä mehustukseen.

Terveys: Härmänkestävä

Talvenkestävä ja satoisa jopa napapiirin korkeudella.

Historia
Mustaherukka 'Mikael' on syntynyt 'Brödtorp'-lajikkeeseen kolmen perättäisen itsepölytyksen tuloksena.

Luke
LUONNONVARAKESKUS

© Luonnonvarakeskus

FinE

Mustaherukka 'Marski'

Mustaherukka 'Marski' on poikkeuksellisen pystykasvuinen mustaherukkalajike. Sato kypsyy 2-3 päivää aikaisemmin kuin 'Mortti'-lajikkeella. Pystykasvuisuutensa ansiosta 'Marski' on erinomainen monikäyttökasvi vaikkapa pensasaidaksi. Marja suuri ja kuori paksumpi kuin 'Mikael' -lajikkeella. Maku silti hyvä ja makea.

Jalostaja MTT Piikkiö, 2009
Menestymisvyöhyke V

Käyttö
Sopii harrasteviljelyyn, mutta jäykkyytensä vuoksi konepaiminnassa haastava. Voidaan käyttää pystykasvuisuuden ansiosta jopa pensasaitakasvina.

Terveys
'Marski' on härmänkestävä ja siinä on vain vähän laikkutautia. Lumi voi aiheuttaa satunnaista repeilyä.

Historia
Mustaherukoiden 'Hedda' ja 'Mortti' -risteytys.

Luke
LUONNONVARAKESKUS

© Luonnonvarakeskus

FinE

Viherherukka 'Vilma'

Viherherukka 'Vilma' on mustaherukan vihreämarjainen lajike. Pensas on pystykasvuinen ja siksi konekorjuussa parempi kuin vanha viherherukkalajike 'Vertti'. Marjat eivät myös varise yhtä pahoin kuten 'Vertillä'. 'Vilman' marjoissa on poikkeuksellisen paljon C-vitamiinia. Määrä on noin kaksinkertainen mustaherukkaan verrattuna ja lähes yhtä suuri kuin tyrnissä. Sato on keskiaikainen. Talvenkestävyys ja sato hieman parempi kuin 'Vennyllä'. Marjat kypsinä hieman punertavia.

Jalostaja MTT Piikkiö, 2006
Menestymisvyöhyke I-IV(V)

Käyttö
Mustaherukkaa miedompi aromi ja runsas sokeripitoisuus tekevät marjoista makeita, jolloin ne soveltuvat hyvin tuorekäyttöön ja viininvalmistukseen.
Sopii viljelylajikkeeksi myös Pohjois-Suomeen.

Historia
Vihreä herukka x 'Vertti'-risteytys.

Marjoissa runsaasti C-vitamiinia: noin 200 mg/100 g tuoreita marjoja.

© Luonnonvarakeskus **Luke**
LUONNONVARAKESKUS

FinE

Viherherukka 'Venny'

Viherherukka 'Venny' on mustaherukan vihreämarjainen lajike. Pensas on pystykasvuinen ja siksi konekorjuussa parempi kuin vanha viherherukkalajike 'Vertti'. Marjat eivät myös varise yhtä pahoin kuten 'Vertillä'. Marjoissa on poikkeuksellisen runsaasti C-vitamiinia. Määrä on noin kaksinkertainen mustaherukkaan verrattuna ja lähes yhtä suuri kuin tyrnissä. Sato on keskiaikainen. Talvenkestävyys ja sato hieman heikompi kuin 'Vilmalla'.

Jalostaja MTT Piikkiö, 2006
Menestymisvyöhyke I-IV(V)

Käyttö
Ammattikäyttöön ja konekorjuuseen soveltuva lajike. Marjat ovat lievästi happamia, runsassokerisia ja maukkaita, jolloin ne soveltuvat hyvin myös tuorekäyttöön, hilloihin ja viininvalmistukseen.
Sopii viljelylajikkeeksi myös Pohjois-Suomeen.

Historia
'Vertti' x vihreä herukka-risteytys

Marjoissa runsaasti C-vitamiinia: yli 200 mg/100 g tuoreita marjoja.

© Luonnonvarakeskus **Luke**
LUONNONVARAKESKUS

FINE

Valkoherukka 'Lepaan Valkea'

Pensas on hieman pienempi kuin 'Valkea Hollantilainen', mutta pystykasvuisempi. Kukkii hieman aikaisemmin kuin 'Valkoinen Hollantilainen'. Marjat ovat makeita, kauniita ja suurikokoisia verrattuna muihin valkoherukoihin. Marja on erinomainen tuoremarja suuren kokonsa, makean hapokkaan ja raikkaan makunsa ansiosta. Marjakoko hieman suurempi kuin 'Piikkiön Helmellä'.

Jalostaja MTT Piikkiö, 2012

Käyttö: Erinomainen tuoremarja.

Terveys
Lajike saastuu valkoherukoiden tapaan varistetautiin. Nuorilla, voimakkaasti kasvavilla taimilla voi esiintyä hieman härmää, jota ei kuitenkaan tavata täysikasvuilla satoa tuottavilla penssailla.

Historia
'Lepaan Valkea' on syntynyt risteytyksestä 'Valkoinen Hollantilainen Juva' x 'Punainen Hollantilainen'

© Luonnonvarakeskus

Valkoherukka 'Piikkiön Helmi'

Pensas on hieman pienempi kuin 'Valkea Hollantilainen', mutta pystykasvuisempi. Kukkii hieman aikaisemmin kuin 'Valkoinen Hollantilainen'. Marjat ovat makeita ja kauniita kuin helmi. Marja on erinomainen tuoremarja makean, lievästi hapokkaan ja raikkaan makunsa ansiosta, mikä on merkittävin ero perinteisiin happamiin valkoherukoihin verrattuna.

Jalostaja MTT Piikkiö, 2012

Käyttö
Erinomainen tuoremarja. Sopii viinin valmistukseen.

Terveys
Lajike saastuu valkoherukoiden tapaan varistetautiin. Nuorilla, voimakkaasti kasvavilla taimilla voi esiintyä hieman härmää, jota ei kuitenkaan tavata täysikasvuilla satoa tuottavilla penssailla.

Historia
'Piikkiön Helmi' on syntynyt risteytyksestä 'Valkoinen Hollantilainen Juva' x 'Ri 308'.

© Luonnonvarakeskus

Muut herukkalajikkeet lyhyesti

Lajike	Jalostaja	Kuvaus	Vyöhyke
Hedda	Johannes Øydvin, NLH, Norja, 1985	Pystykasvuinen, aikainen, sopii konekorjuuseen, makea	I-V
Ola	MTT Piikkiö, 1995	Satoisa, myöhäinen	I-IV
Valkoinen Suomalainen	MTT Tikkurila, 1981	Satoisa, makea	I-V
Öjebyn	Öjebyn, Ruotsi maatiaislajike, n. 1940	Keskiaikainen, suurimarjainen	I-V
Mortti	MTT Piikkiö, 1989	Pystykasvuinen, myöhäinen, sopii konekorjuuseen	I-IV(V)
Valk. Hollantilainen	Vanha lajike	Pystykasvuinen	I-V

Norjalaiset herukkalajikkeet

Lajike	Jalostaja	Ominaisuudet	
Kristin	Johannes Øydvin, Norja	pystykasvuinen	Uusia norjalaisia
Håkan	Johannes Øydvin, Norja	pystykasvuinen	Uusia norjalaisia
Gjest	Johannes Øydvin, Norja	Pystykasvuinen	Uusia norjalaisia
Augustus	Johannes Øydvin, Norja	Hyvin pystykasvuinen	Uusia norjalaisia

Mustaherukka 'Marski'

4-vuotiaita pensaita
Sotkamossa

© Luonnonvarakeskus

Mustaherukka 'Mikael'

3-vuotiaita pensaita
Sotkamossa

© Luonnonvarakeskus

Viherherukka 'Venny'

4-vuotiaita pensaita
Sotkamossa

Rehevä kasvutapa,
mutta pystympi kuin
Vertillä.

© Luonnonvarakeskus

Viherherukka 'Vilma'

2-vuotiaita pensaita
Rovaniemellä 2010

Aikuisilla pensailta vähän
talvivaurioita.

Kasvutapa samanlainen kuin
Vennyllä.

© Luonnonvarakeskus

